

Monumenten op tegels van Plateelbakkerij Zenith

Onder moeilijke omstandigheden kwam de Goudse Plateelbakkerij Zenith in het crisisjaar 1934 met een nieuw marktconcept. Voor zijn netwerk van honderden sigarenwinkels liet directeur Aart van der Want tegels maken met daarop geschilderde afbeeldingen van monumenten uit heel Nederland. Eerst in sepia, later in Delfts blauw. De meeste tegels maten 7,5 bij 15 centimeter. Tegelvormer Bert Schrage stelde een inventarislijst samen van die verschillende tegels en kwam tot een totaal van 400 stuks. Met elkaar vormen ze een topografische atlas van Nederland, met daarbij soms voorgoed verdwenen monumenten. Aart van der Want zette zijn schilders soms direct

aan het werk, bijvoorbeeld na de bombardementen op Rotterdam (14 mei 1940) en op Middelburg (17 mei 1940). Zo veel mogelijk verwoeste gebouwen moesten vanaf bestaande afbeeldingen in originele staat worden vastgelegd. Aan deze kwalitatief hoogwaardige werkverschaffing in de crisistijd en de eerste oorlogsjaren is museaal niet eerder aandacht besteed. Keramisch Museum Goedewaagen in Nieuw-Buinen laat, tot 2 oktober, de expositie "Tegelkunst van de Plateelbakkerij Zenith, 1934-1942" zien.

>>keramischmuseumgoedewaagen.nl

"Oude binnenstad van Rotterdam in 1887", geschilderd door A. Stolk in 1939. beeld Keramisch Museum Goedewaagen

Wonderlijk weefsel. Mystiek in digitale en religieuze kunst.
Taede A. Smedes (met foto's van Jeroen Jongenelen);
uitg. Stedelijk Museum Breda, Breda, 2017;
ISBN 978 90 2637 32 1; 56 blz.; € 19,50.

Kunst met het heilige verbinden

tekst Roel Sikkema (ND)
beeld Jeroen Jongenelen

Digitale en religieuze kunst, het lijkt een vreemde combinatie. In Breda komt het logisch bij elkaar. Vroeger vormde religie de verbinding tussen de gewone, alledaagse werkelijkheid en het bovennatuurlijke, het heilige, God. Nu wordt die verbinding ook steeds vaker door kunstenaars gelegd.

Breda heeft een nieuw museum, ontstaan uit twee musea. „Allereerst het Breda's Museum, dat de collectie van de stad en van het Bisschoppelijk Museum beheert”, zegt directeur Dingeman Kuilman. „Het tweede museum was het MOTI, het Museum Of The Image. Dat was een grafisch museum, dat zich ontwikkelde tot een museum voor beeldcultuur.”

In het nieuwe Stedelijk Museum wil Kuilman tentoonstellingen opzetten waarbij de twee delen van de collectie met elkaar gecombineerd worden. In juni is het museum geopend in het gebouw van het voormalige MOTI. Een fraai, doelmatig geheel, in 2005 gebouwd achter het histori-

sche Oudemannenhuus.

Kuilman laat graag het nieuwe museum zien. "Van kasteel tot station", heet de presentatie van de geschiedenis van Breda aan de hand van voorwerpen uit de gemeentelijke collectie. Die zijn op een aantrekkelijke manier uitgesteld. Onder de grote voorwerpen zijn laatjes aangebracht. Bezoekers kunnen die opentrekken en zien dan opvallende, kleine voorwerpen die passen bij de rest van de presentatie.

In dit deel van het museum is een openingstentoonstelling gewijd aan de vrij onbekende "Vrede van Breda", op 31 juli 1667. Nu dus 350 jaar geleden. „Toen ruilde Nederland met Engeland het gebied rond het huidige New York tegen Suriname”, zegt Kuilman.

Dure stoffen

Bij de andere openingstentoonstelling, "Wonderlijk weefsel", schreef theoloog Taede Smedes een essay dat in boekvorm is uitgegeven. Hij laat daarin zien hoe er allerlei dwarsverbanden ontstaan tussen „atheïstische en meer religieuze benaderingen van het heilige.” Daarom kan volgens Smedes ook niet meer gemakkelijk zoals vroeger over het "natuurlijke" en "bovennatuurlijke" worden gesproken. Beide lopen in elkaar over.

In de tentoonstelling zijn oude en nieuwe vormen naast elkaar gezet. Kuilman toont een aantal

"Falling Cloth" van Simone Niquille (2017).

kazuifels, gewaden die bij de misviering door priesters en bisschoppen worden gedragen. „Een bijzonderheid van de Bredase kazuifels is dat ze dateren uit de achttiende eeuw”, zegt Kuilman. „Ze zijn gemaakt van kostbare stoffen die oorspronkelijk waren gebruikt voor het maken van dure jurken. Adellijke dames schonken die aan de kerk.”

Enkele kleine relieken, overblijfselen van heiligen, zijn op een opvallende manier tentoongesteld in spiegelwanden. De zaal lijkt er groter door, maar ook lijken de bezoekers als het ware samen te smelten met de voorwerpen. Die komen daardoor opeens heel dichtbij.

Sinds het digitale tijdperk is de term virtual reality in zwang geraakt. Er bestaat een virtuele, een

kunstmatige wereld, bijvoorbeeld in de sociale media. De geïdealiseerde wereld van Facebook en Twitter tegenover de harde dagelijkse werkelijkheid. Kuilman wijst op een fotoserie van de Russische fotograaf Egor Tsvetkov. „In de metro fotografeerde hij mensen die nogal verveeld op hun

„Op sociale media stellen mensen zich zo mooi mogelijk voor”

smartphone kijken. Met gezichtsherkenningsoftware zocht hij of ze een Facebook- of Twitterpagina hadden. Als hij die kon vinden, haalde hij daar hun profielfoto af en plaatste die naast de metrofoto's.”

De resultaten zijn onthutsend. Soms is te zien dat het om dezelfde persoon gaat, soms lijken het twee verschillende mensen. „Op de social media stellen mensen zich zo mooi mogelijk voor. In de metro kijken ze niet zo vrolijk”, zegt Kuilman. Smedes valt dit ook op. „Geslotenheid gecontrasteerd met openheid”, schrijft hij in het essay. De virtuele wereld kan soms ook overlopen in de werkelijke, dan ontstaat wat Smedes een "hybride werkelijkheid" noemt. In het 'computerspel' Xilitla, combineert Rosa Menkman beelden